

RUHSAL SORUNLU ÇOCUKLARI OLAN
ANA-BABALARIN TUTUMU

Bir Karşılaştırma (1)

Nur Kalaycıoğlu
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Çocukların ruhsal olarak hastalanmalarında ana-babalara ile olan ilişkilerinin önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Ana-baba tutumlarının ruhsal sorunu olan ve olmayan çocukların bulunduğu ailelerde ele alınıp karşılaştırılması bu noktaya ışık tutaacaktır. Bu yazıda, sözü edilen iki grup ana-baba arasında, ana-baba tutumları ölçeği kullanılarak, yapılan karşılaştırmalar verilecektir.

Araç: Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, Le Compte ve arkadaşları tarafından Türkiye'de uyarlanması yapılmış PARI ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin standardizasyonu hakkındaki ayrıntılı bilgiler ve faktör yapısı bu dergide, bir önceki yazıda verilmektedir.

Ölçek bireysel olarak uygulanmış, ana-babaların yanıtları araştırmacı tarafından ölçek üzerinde işaretlenmiştir.

Örnekleme: Ölçek, 1977 yılı Haziran-Aralık ayları arasında çocuklarını Hacettepe Çocuk Hastanesi, Çocuk Ruh Sağlığı Bölümüne getiren 41 anne ve 29 babaya uygulanmıştır. Bunlar arasında karı-koca olanların sayısı 23 çifttir. Bu uygulamalarda, çocuklarına hastanede organik nedene bağlı bir tanı konmamış ana-babaların alınmasına dikkat edilmiştir.

Karşılaştırma grubu olarak, hastane dışında, çocuklarında herhangi bir ruhsal sorun geçmişi olmayan 41 anne ve 39 babaya aynı ölçek verilmiştir. Bunlar arasında karı-koca olanların sayısı 39 çifttir.

Karşılaştırma grubunun, çocuk sa-

yısı, çocuk yaşı, sosyo-ekonomik düzey yönünden mümkün olduğu ölçüde, ruhsal sorunlu çocukları olan ana-baba grubuna eşlenmesine çalışılmıştır.

Bulgular: Her anne ve babanın ölüştteki sorulara verdikleri yanıtlar değerlendirilmiş, Le Compte ve arkadaşları tarafından bulunan dört faktöre göre, toplam puanların dökümü yapılmış ve aldıkları puanlar arasındaki farkların anlamlılığı (t) testleri yardımıyla aranmıştır. Ayrıca her soruya verilen yanıtların dökümü yapılarak, gruplar arası farklılıklar daha ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

Elde edilen bulgular faktörlere göre şöyle özetlenebilir.

1. Faktör: (Aşırı Annelik Boyutu)

Bu faktörde, bu çeşit araştırmalarda kabul edilebilecek bir olasılık düzeyinde ($p \leq .10$) ruhsal sorunlu çocuğu olan babalar ile olmayan babalar farklı bulunmuşlardır. Farklılıkların sorulara göre dökümü yapıldığında ve bu baba gruplarının sorulardan aldıkları toplam puanlar arasında (t) testleri yürütüldüğünde, aşağıdaki sorularda anlamlı farklılaşmalar gözlenmektedir. Ruhsal sorunlu çocuğu olan babalar aşağıdaki maddelere daha kuvvetle katılmaktadırlar.

Madde 10 "Daima koşuşturulan hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır." ($t=1.96$ $p \leq .10$)

Madde 12 "Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek bir annenin görevidir." ($t=1.92$ $p \leq .10$)

Madde 22 "Uyanık bir ana-baba çocuğun tüm düşüncelerini öğrenmeğe çalışmalıdır." ($t=2.77$ $p \leq .05$)

(i) Ölçeğin sağlanmasındaki yardımları, için Doç.Dr. Güney Le Compte'a ve uygulamada gösterdikleri işbirliği ve teşvik için Hacettepe Çocuk Ruh Sağlığı Bölümü yetkililerine teşekkür ederim.

Ruhsal sorunu olmayan çocukların babaları ise, aşağıdaki maddelere daha kuvvetle katılmaktadırlar.

Madde 20 "Çocuğu sıkı terbiye ederseniz, sonra size teşekkür eder." (t=1.92 p ≤ .10)

Madde 23 "Çocuklar ana-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler." (t=1.92 p ≤ .10)

Aynı şekilde, Ruhsal sorunlu çocukları olan anneler ile babalar arasında bu faktörde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Bu gruptaki babalar annelere göre, 10, 12 ve 22. maddelere daha kuvvetle katılmaktadırlar (bkz. yukarıda)

Ruhsal sorunu olan çocukların anneleri ile karşılaştırma grubundaki anneler arasında, bu faktör yönünden anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

2. Faktör: (Eşitlik tanıma, demokratik tutum boyutu)

Gruplar arasında, bu faktördeki sorularda ve toplam puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Ancak grupların eğilimleri yönünden ele alındığında, karşılaştırma grubundaki anne ve babaların bu faktöre ilişkin sorulara, ruhsal sorunlu çocuğu olan ana-babalara göre daha fazla katıldığı görülmektedir. İki baba grubu arasında da, karşılaştırma grubu lehine farklılık bulunmaktadır.

3. Faktör: (Ev kadınlığı rolünü reddetme boyutu)

Bu faktörde de gruplar arasında hiçbir anlamlı farklılığa rastlanmamaktadır. Ancak, çocuklarına hastanede enuresis tanısı konmuş 7 anne-baba çifti, bu faktörde anlamlı ölçüde farklı bulunmuştur (t=1.93 p ≤ .10). Bu ana-babalar arasında ilk iki faktörde anlamlı bir farklılık yoktur. Farklılaşmanın (8,13,14,19,25,34,43) maddelerden ileri geldiği görülmektedir.

Bu maddeler şunlardır:

Madde 8 "Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne-babanın istediğini yapabilmesi için, yeter derecede özgür olmamasıdır."

Madde 13 "Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacaklarından korkarlar."

Madde 14 "Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa, hangi kadın olursa olsun, sonunda çocuklar sinirine dokunur."

Madde 19 "Anneler çok zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar."

Madde 25 "Genç bir kadın, henüz gençken yapmak istediği bir çok şey olduğu için, anne olunca kendini tutuklanmış duygusuna kapılır."

Madde 34 "Hiç bir kadından, yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir."

Madde 43 "Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş duygusunu verir."

4. Faktör: (Evlilikte geçimsizlik boyutu)

Toplam olarak gruplar arasındaki farklılıkların en yüksek olduğu faktördür. Baba grupları arasında bu faktör ayırıcı bir özellik göstermiştir. Ruhsal sorunlu çocukları olan babalar, aşağıdaki maddeyi daha kuvvetle onaylamışlardır.

Madde 16 "Eğer anneler istediklerinin kocaları tarafından kabul edileceğini bilselerdi, onlardan daha anlayışlı olmalarını isterlerdi." (t=3.12 p ≤ .05)

Karşılaştırma grubundaki babalar ise 42. maddeyi kuvvetle onaylamışlardır.

Madde 42 "Kendi haklarına sahip olabilmesi için bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir".

Anne grupları arasındaki farklılık anlamlı olmamakla birlikte dikkate değer bulunmuştur. Karşılaştırma grubu anneleri 16 ve 42. maddelerde (yukarıya bakınız) diğer anne grubuna göre daha kuvvetle onaylama eğilimi göstermişlerdir.

Baba gruplarının anne grupları ile olan farklılıkları da ilginçtir. Karşılaştırma grubundaki annelere göre, her iki baba grubu da farklı bulunmuştur. Bu faktöre giren maddeleri anne grupları

rı baba gruplarına nazaran daha kuvvetle onaylanışlardır.

Sonuçlar ve Tartışma:

Görüldüğü gibi, ölçeğin bazı maddeleri, ruhsal sorunu olan çocukların ana-babalarının tutumlarının, karşılaştırma grubundan farklı olduğunu göstermektedir. Böyle bir geçerlik araştırmasında iki olasılık söz konusu olabilir. Ya iki grup arasında ana-baba tutumları yönünden bir farklılık vardır ve ölçeğimizin geçerliliği varsa bu farklılıklar bulgularımıza yansıtacaktır. Ya da ölçeğimiz bu farklılığı ortaya çıkarmaya elverişli değildir. Bu araştırmada, ölçeğin bazı bölümlerinin bu farklılıkları gösterebildiği ortaya çıkmaktadır.

Bu maddelerin değindiği konular etrafında daha ayrıntılı çalışmalar düzenlenmesi düşünülebilir. Ayrıca, örneklem sayısı arttırılabilirse, ruhsal sorunların tanı grupları yönünden daha ayrıntılı karşılaştırmalar yapılabilir. Karşılaştırma grubu ile deney grubu arasında daha nitiz eşlemeler yapılırsa yorumlar daha güvenilir olacaktır.

Bu araştırma devam eden bir çalışmadır. Örnekleme giren ana-babaların sayısı artacaktır. Böylece bazı eğilimlerin bertaklık kazanması beklenmektedir.